

MAGYAR NÉPEGÉSZSÉGÜGYI SZEMLE

Egészségügyi, embervédelmi és népnevelő folyóirat.

Redactor responsabil:

Dr. BELA SCHMIDT

Colaboratorii: **Dr. Ladislau Koleszár és Dr. Andrei Nagy**

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Egy évre ... 120 Lei. Egyes szám 15 „	REDACTIA Târgu-Mureş — Marosvásárhely Str. Mihail Eminescu 4. (Iókai-ucca)	ADMINISTRAȚIA: Târgu-M.-Vásárhely Str. Sft. Gheorghe 20.
---	---	---

Megjelenik minden hónap 15-én.

TARTALOM:

Dr. Hady Antal: Idejekorán menjünk orvoshoz!

Jó tudni .. BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dr. Nagy András: Az élvezeti anyagokról

Milyen eszközök állnak a lelkészeknek rendelkezésre az alkohollal való visszaélés leküzdésére?

Dr. Faragó Ferenc: Egészségügyi kalendárium

Alkoholizmus és halálozás. A betegek itala. A hosszú élet titka a — nyugalom. Miért előnyös a szövethkezés?

A születendő gyermek neme. Könyvszemle. Szerkesztőségi hírek.

MÁRIA SZEPLŐKRÉM, MÁRIA PUDER, MÁRIA SZAPPAN,

tökéletes és az egészségre teljesen ártalmatlan. Egészségügyminiszterileg engedélyezett kozmetikai szerek.

Gyógyszertárakban kaphatók, vagy postán megrendelhetők:

KOVÁCS ANDOR GYÓGYSZERTÁRA TÂRGU-MUREŞ

Málnási Mária Forrás

Természetes alkalikus sós gyógyviz. A legjobb nyálkaoldó gyógyszer! Gyomorégést azonnal megszüntet.

Mindenütt kapható.

Kútkezelőség Braşov.

Vigyázat

Vannak utánzatok, amelyeket mint aspirint akarnak eladni, holott ezeket nem szabad aspirinnek nevezni. Órizkedjen ezektől! Kérjen mindig

ASPIRIN

T A B L E T T Á T

o "Bayer" KERESZTTEL

Biotonikum: az élet erőforrása!

A legolcsóbb és legjobb tonikum! Kérdezze csak meg háziorvosát. Ő ezt a vérszegénység, idegbántalmak, emésztési zavarok, gyengeség és kimerültség eseteiben fogja előszeretettel rendelni, mert a Biotonikum különösen hatásos összetétele: a vas- mangan- és phosphornak. Kellemes íze következtében igen élvezetes és még a gyermekek is nagyon kedvelik.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

KALMOPYRIN

fájdalom csillapításra

(fogfájás, fejfájás, reumatikus
fájdalmak stb.) 1—2 tableta.

Meghűléseknél naponta 3—9 tableta.

RICHTER GEDEON vegyészeti gyár
BUCUREȘTI.

M A G Y A R NÉPEGÉSZSÉGÜGYI SZEMLE

Egészségügyi, embervédelmi és népnevelő folyóirat.

Szerkeszti:

Dr. SCHMIDT BÉLA

Főmunkatársak: Dr. Koleszár László és Dr. Nagy András

Inregistratsub No. 842. dia 7 Maiu
1938. la Trib. Mureş, Secţia II. Mureş

Idejekorán menjünk orvoshoz !

Irta: HADY ANTAL dr. főorvos, Budapest

Régi mondás, hogy az ember legnagyobb kincse : az egészség !
Erre az egészségre azonban rengeteg ellenség leskelődik a
gyermekkortól az öregkorig. Szinte azt lehetne mondani, hogy az
egész élet nem egyéb, mint a szervezet állandó küzdelme a léte-
re törő betegségekkel !

Minden élőlény ösztönösen védekezik a bajokkal szemben.
Az ember is, — akinek egyébként szintén meg van ez az ösztöne,
állandóan védekezik. Védi magát művelt agyának tudásával és az
önmagából kifejlesztett orvosi tudomány minden vívmányával, tel-
jes célludatossággal.

Sajnos azonban ezt inkább úgy kell mondanunk, hogy cél-
tudatosan védeni kellene egészségét ! Mert a valóságban bizony ez
a legtöbbször nem így történik !

Az emberiségnek ezrei pusztulnak el azért, mert bajukkal
nem mennek idejekorán orvoshoz. Ezért végződik sok betegség
tragikusan, pedig úgyis kevesen vagyunk és a vér bizony nagyon
drága. De ha nem is válik a baj végzetessé, rengeteg fölösleges
veszélyt és szenvedést kockáztatnak azok, akik ilyenkor könnyel-
működnek !

Idejekorán kell tehát orvoshoz menni ! Nem pedig akkor,
amikor már előzőleg saját házi kezelésekkal, esetleg rokonok, is-
merősök tanácsai nyomán a beteg állapota nem hogy javult volna,
hanem kifejezetten rosszabbodott.

Sajnos ez nagyon sokszor így történik. Szinte mindennapos, hogy az orvos olyan betegágy elé kerül, ahol kétségtelenül megállapítja, hogy későn hívták. A baj annyira előrehaladott, hogy vagy egyáltalán nem tud segíteni, vagy ha segít is, közben már maradandó elváltozások alakultak ki.

Csak néhány egyszerű, de nagyon jellemző példát akarunk erre vonatkozólag a mindennapi életből, illetőleg a mindennapi orvosi gyakorlatból kiragadni, amelyeket letárgyalva, rámutatunk majd arra, mennyire elsődrendű fontosságú, hogy a beteg idejekorán orvosi vizsgálat és ezt követőleg megfelelő kezelés alá kerüljön.

Közismert és nagyon gyakori betegség pl. a *mandulagyulladás*. A legritkább esetben fordulnak azonban ezzel a betegek orvoshoz. Elküldenek valakit a gyógyszerárba, akivel ott aszpirint, kevert port vásároltatnak, amit azután a beteg bevesz. Ezenkívül különféle hőfokú, — hideg, meleg, langyos, álottvizes, stb. — borogatásokkal kísérleteznek saját elgondolásaik alapján. Arra senki nem gondol, hogy ez semmi esetre sem szakszerű kezelés és hogy a mandulagyulladásnak a legkomolyabb szövődményei lehetnek. Szívbelhártyagyulladás, több izületi gyulladás, vesebetegségek egyáltalában nem ritkák ilyenkor, mint következményes megbetegedések. Ezek a szövődmények pedig a legtöbbször nem gyógyulnak meg teljesen, hanem maradandó állapotot teremthetnek és nagyon sokszor elkísérik a beteget egész további életében.

Ki ne ismerné azt az esetet, amikor a férj, vagy feleség halála után a többi ingóságokkal együtt az özvegy házastárs a megboldogultnak a *szemüvegét* is birtokába veszi, úgy, hogy maga használja tovább?! Pedig méltóztassanak elhinni, hogy esetleg egy életreszóló jóvátételten hibát követnek el az ilyen egyének, önmagukkal szemben. Másik változata ennek, ha a beteg, szemével, vagy látási zavaraival nem szemorvoshoz, hanem szemüvegkereskedőhöz, optikushoz fordul, minden előzetes szakorvosi vizsgálat mellőzésével!

Gyakran halljuk azt a kijelentést is, hogy: „Csak nem fogok egy kis *gyomorfájással*, gyomorhuruttal, gyomorégéssel mindjárt orvoshoz szaladni! Tudom én, hogy mi használ nekem ilyenkor a legjobban! Egy napig koplalok, nem eszem mást, csak egy kis csokoládét, délben csak köménymagos levest, piritott kenyérral és talán utána iszom egy deci vörösbort. Gyomorégés ellen egy kis szódadikarbónát veszek be és — estére semmi bajom!”

Arra nem is gondol az illető, hogy ezzel esetleg a legnagyobb,

merényletet követi el a szegény gyomor ellen. T. i. hátha éppen olyasvalami került a gyomrába, vagy a bélrendszerébe, amivel szemben a szervezet éppen azzal védekezik, hogy minél előbb elakarja magából távolítani és ezért jelentkezett a gyomorfájás, gyomorhurut és gyomorfégés? ! Az előbb említett saját elgondolású kezelés pedig, a koplalással, csokoládéval, vörösborral viszont homlokegyenest ellenkező célt szolgál és bár a gyomorbélhurut esetleg csökken vagy megszűnik, de a gyomorfájás a legtöbbször megmarad, hiszen a baj okozója még mindig benn van valahol az emésztőrendszerben !

Még jó, ha ilyenkor azután elszánja magát az illető és orvoshoz megy, mielőtt a baj komolyabbra fordul. Ha azonban ez meg is történik, még egyáltalában nem bizonyos, hogy az orvos tanácsát meg is fogadja. Ugyanis ekkor következik be rendszerint a második hiba. Az orvos t. i. — természetesen feltéve, hogy az előbb elmondott baj áll fenn, — hashajtót fog rendelni, amit azonban a beteg a legnagyobb rosszállással fogad.

Ilyenkor két eshetőség van: ha tapintatos, ezt nem közli az orvossal, csak a hashajtót egyszerűen nem veszi be. Különösen akkor nem, ha az orvos esetleg képes volt rá és ricinust rendelt véletlenül, mert a betegség ezt kívánta.

A másik eset, ha a beteg nem tapintatos — ami elég gyakori.

Ebben az esetben bizony a legőszintébben nyilvánítja véleményét és közli az orvossal, hogy: a rendelést határozottan helyteleníti, ellenzi és nem is vállalja „Hogyan képzeli doktor úr, hogy hashajtót vegyek be!” — mondja — „éppen az ellenkezőjére van szükségem ! Hiszen nincsen bennem már semmi, amit még ki kellene hajtani !“

Az ilyen beteggel tulajdonképpen kár azt megtenni, ami erre rendszerint következik. Mert az orvos, akinek végeredményben az a célja, hogy betegét meggyógyítsa, ilyenkor mindig megpróbálja őt érvekkal meggyőzni a rendelés helyességéről. Ez azonban nagyon ritkán sikerül. Sőt ! Rendszerint ezek az egyének válnak azután, több ilyen heveny gyomorbél-betegség elszenvedése után, idővel idült gyomorbetegékké, csupán azért, mert vagy nem mentek idejekorán orvoshoz, vagy ha el is mentek, sohasem a rendelés nyomán cselekedtek, hanem saját elgondolásaik szerint gyógykezelték magukat.

A mindennapi életben gyakran találkozunk a főfájással is, amely körül szintén rengeteg a hiba és a nemtörődömség. Itt is kétféle beteg van. Az egyik, aki nem megy a bajával mindjárt or-

voshoz, hanem azzal a közismert felkiállítással, hogy: „Mindenki önmagának a legjobb orvosa! és csak nem fogok egy kis főfájással mindjárt orvoshoz futni!“, nem is fut, hanem önmagának rendel és önmagát kezeli.

Nem akarunk untatni és az időt tölteni azzal, hogy felsoroljuk a különféle cseppek, kevert porok és labdacskok légióját, amelyeket az ilyen betegek heteken, hónapokon, sőt éveken át képesek szedni a fejfájás ellen. Csak annyit jegyzünk meg, hogy az ilyen ember előbb utóbb mindig megadja ennek az azárát. Az állandó gyógyszerzedés ugyanis bizonyos idő múlva feltétlenül éreztetni fogja hatását. Különösen akkor, ha így csak a tüneteket igyekeznek ezzel megszüntetni, — mint ebben az esetben a főfájást, — nem pedig magát a betegség okát. Ideges, ingerlékeny állapot állandósulhat ezért, emésztési zavarok következhetnek be, mert az állandóan szedett gyógyszerek nem különböznek sem az idegrendszerre, sem a gyomor nyálkahártyájára, amelyek folytonosan, napról-napra kénytelenek a cseppek, porok és pilulák hatását vállalni.

A másik fejfájós beteg-fajta az, aki elmegy az orvoshoz és annak rendje és módja szerint át is esik a vizsgálaton. Az orvos természetesen kideríti most már a főfájás okát is és rendel. Tegyük fel egy olyan esetet, amikor a vizsgálat eredményeként a következőket tanácsolja: „Kérem elsősorban a napi 30—40 cigaretta bizony nagyon sok. Erősen csökkenteni kell a dohányzást, sőt a leghelyesebb volna egészen leszokni róla. Azután az évek óta elhanyagolt szabadsággal ismét élni kellene és legalább két-három hét teljes pihenésre és a munkakörből való teljes kikapcsolódásra volna szükség.“ Esetleg az is benne lesz a rendelésben, hogy ettől függetlenül a hétvégeket, vasárnapokat is jó volna a szabadban, pihenéssel eltölteni, még pedig rendszeresen. Az esetlegesen kissé magasabb vérnyomás miatt gyógyszert is rendelhet az orvos és az étkezés, folyadékfelvétel korlátozását is elrendeli; étrendi utasításokat is adhat, ami talán székrendezés szempontjából is szükséges.

Vajjon mi fog történni?

Sajnos az orvosi tapasztalat azt mutatja, hogy legtöbbször óriási eredménynek számít ilyen esetekben, ha a beteg mindezekből egyet is, — leggyakrabban a felírt gyógyszer szedését, — végrehajtja. Hogy az étrendi utasításokat megtartsa, pihenésre is szánjon időt, szabadságra menjen, vagy különösen a dohányzást abbahagyja — ezekről a legtöbb esetben szó sincs. Azt ellenben elvárja az ilyen beteg, hogy egyedül a felírt gyógyszer szedésétől,

főfájása lehetőleg már másnapra és végérvényesen elmúlják.

Ha pedig ez nem következne be, mindenben hibákat keres. Utasításokban, gyógyszerben, orvosban csak önmagában nem. Arra nem is gondol, hogy pl. feltéve az elmondott esetet, még az összes utasítások pontos és teljes betartása mellett is legalább néhány hét szükséges ahhoz, hogy a legtöbbször évek óta fennálló panaszok megszűnjenek.

Nézzünk most a példák között egy egészen más területre is.

Nagyon gyakran látunk a családban, hivatalban, műhelyben olyan egyéneket, akik a legkülönbözőbb gennyedésekkel, *pattanásokkal* kínlódnak állandóan.

Az ilyen bajnak, szinte azt lehetne mondani, hogy törvényszerű menete van. Legtöbbször egyszerű szőrtüszőgyulladásból indul ki. Ez kis kúpalakú pirosas beszűrődés, amelynek a csúcsán sárga pontocska van és ennek a közepéből nyúlik ki a megfelelő szőrszálacska. Kedvenc előfordulási helye a nyak, de a test legkülönbözőbb más tájain is megtalálhatjuk.

A házi kezelés ilyen kezdeti folyamatnál egészen bizonyos.

Több változata van. Az első természetesen: a jódozás, amely lehetőleg bőséges és ismételt legyen. Vannak azonban, akik a hirtéporozás mellett foglalnak állást. Ezek eddig a szelídebb egyének.

Most sokan bizony nem elégszenek meg ennyivel és a szőrszálacska kitépése, majd utána a pattanás érlelése mellett döntenek. A legveszedelmesebbek azonban a gyors és gyökeres elintézésnek a hívei, akik azonnal a cselekvés terére is lépnek, amint valahol a legcsekélyebb ilyen pattanást felfedezik.

A legerőteljesebb nyomkodás következik ilyenkor, aminek — nem tudjuk milyen elgondolás alapján, de — elfogadott két szabálya, hogy egyrészt a kinyomásnak nagy erővel kell történnie, másrészt feltétlenül addig kell folytatni a műveletet, amíg vér is jelentkezik. Ennek a kezelés-változatnak egyik válfaja, amikor előzőleg megtörténik a pattanásnak túvel való felszúrása is.

Visszatérve az érlelésre, méltóztassék elhinni, hogy egyenesen hajmeresztő, hogy még a mai világban is mit képesek a betegek sebeikre, keléseik érlelésére, vagy fájdalmas testrészeik gyógyítására használni. Ha az orvos, akit rendszerint csak akkor hívnak, amikor már az egész testrész duzzadt és a betegnek magas láza is van, — ilyenkor megkérdezi, hogy ugyan mi az a kulimász, amit a seben, fájdalmas végtagon lát, hihetetlennek hangzó feleleteket kaphat. Különbféle, — esetleg saját készítményű — flastromok épen-

úgy szerepelhetnek itt, mint élesztő, pókháló, sülthagyma, szapanos-kovács, vagy agyagos sár!

Az ilyeg házi intézkedésnek szokott azután a következménye lenni egy-egy súlyos fertőzés, vérmérgezés, vagy az, hogy a környezetbe nem szakavatott kezelésnek megfelelőleg egymás után kelteznek köröskörül a fertőzött területen a kelések sorozatai.

Mennyivel egyszerűbb dolog a baj kezdetén, tehát idejekorán, orvoshoz illetőleg szakorvoshoz fordulni, amivel ezek a lehetőségek mind megelőzhetők.

Lássunk még egy, ezekhez hasonló kirívó példát. Ez is mindennapos.

Reggel arra ébred valaki, hogy *fáj a foga*. Eszébe ötlik a jó magyar közmondás, hogy: „Tartsa nyelvét rajta!” Ez meg is történik, mire érzi, hogy a fog bizony lukas!

Ki az ágyból és úgy, egyszál ingben elő a tükröt, s egy fogvájót, megnézni és megtapasztalni, hol a luk, mekkora, (no! egészen kicsi!) de hátha van benne valami? A gyanú nem csal, a fogvájó működésbe lép, a fáradozást siker koronázza, mire a fájdalom megszűnik.

Nagy az öröm, de szilárd az elhatározás is: délután feltétlenül fogorvoshoz kell menni. Ez azonban a legtöbbször csak elhatározás marad. Mert délutánra közbejön valami és másnapra el is felejtődik a dolog.

Kicsi lukból lesz azonban a nagy. Ez azután néhány hét múlva viszont már úgy jelentkezik, hogy a fájdalom semmi meszterkedésre sem szűnik és ez azután el is viszi a beteget a fogorvoshoz.

Természetesen az a döntés, hogy a lukat be kell tölteni.

Egy kis fúrás, egy kis fájdalom és a próbatömes már benn is van. „Holnapután tessék újra eljöni, akkor végérvényesen betömmöm” — szól a fogorvos, azonban a beteg, akinek így ismét nem fáj a foga, holnapután nem jön. De nem jön az azutáni napokban sem, mert rengeteg a dolga, no, meg mindig közbe is jön valami. Telnek múlnak a napok és egyszerre csak ismét közbejön valami, de olyasvalami, ami miatt azután — rendszerint éjjel, de azonnal el kell menni a fogorvoshoz. T. i. a fog hirtelenül és kegyetlenül kezd fájni, a próbatömes régen kiesett, a luk elérte az idegcsatornát, az egész arcfél megdagadt és itt a foggyökérgyulladás.

Ilyenkor azután már rendszerint nincs más hátra, mint a fogat kihúzni. Azt a fogat, amelyik pedig, ha a beteg idejekorán és pon-

tosan ment volna a fogorvoshoz, egy egyszerű tömással megmenekülhetett volna.

A beteg egy foggal szegényebb és egy tapasztalattal gazdagabb lett.

A tapasztalat így szól: *Idejekorán menjünk orvoshoz!*

Ezzel el is érkeztünk cikkünk végéhez. Csak néhány egyszerű példával igyekeztünk megvilágítani, hogy mennyi baj származhatik abból, ha a betegséget elhanyagoljuk.

Nem tudjuk tehát eléggé hangsúlyozni olvasóinkkal, szívleljék meg jól az elmondottakat és ne kísérletezzenek önmagukon, hozzátartozóikon és ismerőseikkel házi kezelésekkal, hanem idejekorán menjenek orvoshoz.

Végül még egyet! Orvoshoz forduljunk betegségekkel!

Ne kérjünk tanácsot sem ismerőstől, sem jóbaráttól, sem kontól, legkevésbé pedig a szomszédasszonytól!

De! — És ez talán még nehezebb!

Ne adjunk mi se tanácsot, kezelési útásításokat, étrendi előírásokat senkinek, mert abból, hogy esetleg valamilyen gyógyszer vagy kezelés a mi betegségünknek használt, még semmi esetre sem következik, hogy annak, akinek ugyanezt ajánljuk, szintén ugyanaz a baja, amelyben annakidején mi szenvedtünk.

Ebben az esetben viszont tanácsainkkal többet ártunk, mint használunk!

A nemzetek jövőjének alapköveit csak áldozatokból lehet kirakni. A legsúlyosabb, de egyszersmint a legnélkülözhetetlenebb áldozat ezek között az anyaság áldozata. Ezért minden nemzet csak akkor nézhet bizvást a jövőbe, ha asszonyaiban él az édesanyaság szent hivatásának áldozatos szelleme. Az áldozatos erő kell. Erőt méríteni azonban csak a Kereszt tövében lehet. Azért az ország érdekében is meg kell maradnunk a krisztusi hit alapján és halálosan vét a nemzet élete ellen, aki Krisztustól elakarja távollítani a népet.

MIHALOVICS ZSIGMOND tb. kanonok.

A szívnek ünnepek kellene, hogy érzelmének egész pompáját kitarhassa. Legyen viszontlátás vagy félelem, vagy kiáltott veszélyek után öröm, mindegy; a szívnek remegni, dobogni kell, hogy éljen; nyugalom, halál.

EÖTVÖS.

JÓ TUDNI...

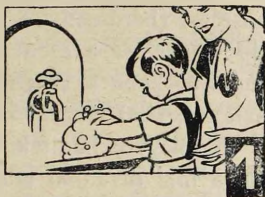
- hogy XIV. Lajos francia király híres pénzügyi minisztere az állam jövedelmének, fokozására, megadóztatott mindent amit lehetett, azonban a fogyasztási cikkek közül azokat, melyek a nép ételmezését szolgálják nem adóztatta meg. Ilyen nép ételmezési cikkeknek tekintette a tejet is, így az mentesült a megadóztatástól, mert a tejadó nagyrészen a szegényebb néposztályt terhelte volna.
- hogy Angliában ujabban egyik nagy csokoládégyár tejből, tojásból és csokoládé porból készült erősítő tápszert hoz forgalomba, melyet meleg tejben feloldva lehet fogyasztani. Az előállításához teljes tejet besűrítnek, s felvert tojásokhoz keverik, melyhez maláta kivonatot és csokoládéport adnak s keverő géppel simára kevernek. Az alapos keverés után az anyagot annyira besűrítik, hogy az 1 százalék vizet tartalmazzon. Az aránylag alacsony hőfokon történő készítés következtében a tej A, B és D vitaminjai állítólag teljes értéküket megtartják.
- hogy Párisnak napi tejfogyasztása átlagban napi 1 000 000 liter tej.
- hogy a világ három legnagyobb vajtermelő állama, az időszerint Dánia, Ausztrália és Újzeland. A londoni világpiac forgalmának 66 százalékát e három állam vajtermelése szolgáltatja.
- hogy Újzelandban a tehenek 72 százalékát fejő géppel fejik.
- hogy Strassburgban a gyermek halálozás arányszáma 1921-ben 11 százalék volt, de a tej kötelező pasztörözése és hűtésének bevezetése után 1933-ra ez 4,8 százalékra csökkent.
- hogy a tüdővésznel a legnagyobb veszélyt azok a betegek jelentik, akik éveken át ürítik ki a betegség fertőző csiráit, de nem annyira betegek, hogy dolgozni ne tudnának.
- hogy a minden életkorban élő világtalanak úgy oszlanak meg, hogy a veleszületett vakságban szenved 25,83 százalék, sérülések által előidézett 16,58 százalék, általános betegségből eredő (vese, cukor, idegbetegségek, vérbaj,) 22,45 százalék, egyéb betegségből eredő (újszülöttek szemkankója, trachoma, szarú-ér, -üveghártya megbetegedések, zöldhályog stb.) 35,14 százalék.

Rendesen nem azért rejtegetjük szívünk mélyét barátaink előtt, mintha bennük nem bízánk, — hanem mert magunkban nem bízunk.

LA ROCHEFAUCOULD.

MI HIGIENIKUS?

1) Gyermekét gyakori kézmosáshoz szoktatni. Számos betegség forrása a „piszkos kéz”. Minden étkezés előtt, iskolából jöve, toalettt elhagyása után mossa meg gyermeke kezét!

2) Gyermekét a helyes fogápoláshoz szoktatni. Reggel, étkezések után tisztítsa meg a gyermek fogait. Ha a gyermeknek fáj a foga, vigye idejében fogorvoshoz.

SZOKTASSA GYERMEKÉT RENDES SZÉKLETHEZ

A rendszeres széklet kihat a gyermek fejlődésére. Szoktassa gyermekét, hogy ellenőrizze székletét. Ha ma nem volt széklete, ne várjon holnapig, míg fejfájás, émelygés, hányinger jelentkezik, hanem adjon neki Artin dragéét. Az Artin enyhén, de biztosan hat, anélkül, hogy görcsöket, vagy egyéb kellemetlen mellékhatást okozna.

Artin

a gyermek hashajtója

A Dr. WANDER üzemek készítménye.

Divatos a kígyóbőr

A hölgyek közül valódi kígyóbőrből készült cipőt ki ne viselne szívesen? Puha, izléses és viselőjének valami előkelő külsőt kölcsönöz. Másrészt (bármennyire hihetetlennek is látszik) kígyóbőrből készült cipők viselése a szenvedő emberiségére is hasznos.

A legutóbbi időkben a Belga-Kongó vidékén a váltóláz csökkenésének okait vizsgálat tárgyává tették. Ebből az alkalomból arra az örzendetes eredményre jutottak, hogy ennek a feltűnő csökkenésnek az oka, a mai divatban található meg. A divat azt a kígyóbőrt használja fel, melyet közönségesen vízikígyónak neveznek, mely állat a Belga-Kongóban található és ott vadon vadásszák. Ennek a hüllőnek jelentékeny számbeli megkissebbedésével jár, hogy bizonyos fajta halak, amely nekik főtláplálékul szolgálnak, akadálytalanul szaporodhattak. A halak táplálékául a veszélyes Anopheles szunyog lárvái szolgáltak, amelyek a maláriát terjesztik.

A Belga-Kongóban általánosságban az egészségi állapot határozottan javult. Férfiak és nők igaz meggyőződésből hordanak kígyóbőrből készült cipőket. Ezek, a vizsgálatok nyilvánossá tétele óta határozottan megdrágultak. Azonban a Kongóban és más államokban a malária terjedésének oka nem attól függ, hogy a lakosság hord-e vagy nem, kígyóbőrből készült cipőt? Sokkal inkább járul ehhez hozzá annak a gondolatnak naponként való bevésése a lakosság tudatába, hogy a veszedelmes váltóláz ellen naponta 0.4 tized gramm kinint kell bevenni; ezt az adagot ajánlja a Népszövetség Malária Bizottsága is.

A tulajdonképeni malária kezelésre 5—7 napig 1—1,2 kinin bevétele szükséges. Utókezelés nem szükséges, visszaeséseknél hasonlóan járunk el, mint az első alkalommal.

A kinin, tekintettel alacsony árára, mindenki részére hozzáférhető, mindenkinek veszélytelenül adható kezébe. A trópusi vidékeken, hol általában az orvosok ritkák, ez egy óriási előny.

A hosszú élet titka a — nyugalom. Románia legöregebb embere elmúlt 109 éves. A neve Grigore Jaga és egy máramaros-megyeyi község lakója. Tizenhat gyermeke és 38 unokája van. Egész életében főzelékkel és tejtermékekkel táplálkozott. Húst keveset fogyasztott, szeszes italt pedig egyáltalában nem. Szerinte a hosszú élet titka — a nyugalom.

Az élvezeti anyagokról

(Kávé, tea — morphium, kokain...)

Írta: Dr. NAGY ANDRÁS, Csíkszereda

Élvezeti anyagoknak oly fogyasztási cikkeket nevezünk, melyeket nem tápértékük vagy gyógyhatásuk, hanem bizonyos *kellemes érzések*, jó közérzet előidézése céljából használnak az emberek. Ezen cikkek közül némelyek az egészségre nézve — rendes körülmények között — ártalmatlanok, sőt hasznosak is lehetnek; másoknak fogyasztása viszont semmiképpen sem indokolható és mindig egészségügyi kárral jár. Előbbiekhez számítható a *kávé*, *tea* és *kakaó* (valamint ennek származéka, a *csokoládé*) — utóbbiak alatt legtöbbször a *morphint* és a *kokaint* szoktuk érteni. Az *alkohol* és a *dohány* is könnyen ide sorozhatók volnának, ha mégsem vesszük ide, annak oka egyszerűen az, hogy társadalmi jelentőségük miatt nem férnek bele ily tárgyalásba, hanem egészen külön, önálló méltatást igényelnek.

Az élvezeti anyagok fogyasztásának velejárója — egyben fogyasztásunknak igazi indoka — *bizonyos kellemes közérzet*, mely az egyes anyagoknál *minőségben és fokban* különbözik. Ez a kellemes közérzet (*euphoria*) egészen háttérbe szorul pl. a kakaónál, annak kiadós tápértéke mellett. Jelentősebb szerepet tölt be azonban a kávénál és teánál. Ezek euphorikus hatását bizonyos, egymással vegyiileg rokon anyagok (pl. kávéban a *koffein*) idézik elő. Utóbbiak közös tulajdonsága, hogy *élénkítő hatást gyakorolnak a központi idegrendszerre*, így a fáradtság és álomosság érzését elűzik vagy csökkentik, a szellemi munkát elősegítik, élénkítik a vérkeringést, segítik az emésztést is. Mindezek közös eredménye az említett jó közérzet és ezek együtt teszik a kávé és a teát a társaságok italává.

Ezen anyagok azonban *nagyobb mennyiségben* élvezve — *mérgeknek bizonyulnak*. Közismert dolog, hogy az erős feketekávé (ami alatt nem a pótszerekkel sziroppzerűen feketére főtt, hanem a színében halvány, de pótszermentes kávéfőzetet értjük) nagyobb mennyiségben vagy gyakran fogyasztva ingerlékenységet, ideges szorongást, szívdobogást, álmatlanságot idéz elő, a későbbiek folyamán pedig kézreszketést, emésztési bántalmakat, vérkeringési kellemetlenségeket, különösen a szív koszorúereinek bántalmazása folytán. A rendszeres feketekávézás arra hajlamos egyéneknek fel-

tétlenül siettetni az érzelmeszedés kifejlődését, súlyosbítja annak tüneteit (magas vérnyomás stb.) Valamivel kisebb mértékben áll ez a teára, különösen ha — mint nálunk szokás — gyengére forrázzák, vagy éppenséggel különböző „herbateákkal“ keverik (hársfavrág, kokojzalevél, szederlevél stb.) az igazi „orosz“ teát, mely a *Thea Chinensis* nevű cserje szárított és kissé megpörkölt levele. A feketekávézás veszedelmét lényegesen csökkenti a kávénak nálunk divatos elkészítési módja, ahol a kávébab (*a Coffea Arabica* nevű növény termése) őrleménye térfogatának többszörösével vegyül különböző pótszerekkel, melyek nem tartalmazzák a kávébabnak sem illatos és ízes, sem pedig élénkséget okozó vagyis alkalomadtán mérgező anyagait. Veszedelmesebbnek tehát az úgynevezett „török-kávé“ kell tartanunk.

Az elmondottakból következik, hogy a kávé és tea *mérsékelt* használata ellen nem szólhatunk és azokat csak gyermekeknek és beteg felnőtteknek tilalmazzuk, orvosi vélemény alapján, megfelelő esetben. Ilyenkor tej ízesítésére póttanyagokból főtt „kávét“ használunk. (Árpakávé, „Franck“-pótlék, malátakávé stb.) A kakaót és a csokoládét gazdag zsír, fehérje és cukortartalmuknál fogva a hasznos *tápszerek* közé sorozzuk.

Sokkal súlyosabb ezekkel szemben a *Morphium* és a *Kokain* élvezése. A *morphium* (*morphin*) a mákfejekből nyert *Opiumnak* fő származéka. Az opiumnak és a morphinnak hatása főképpen a tudatos lelki és szellemi működések lezállításában fejezhető ki, valami átmeneti állapotban az ébrenlét és az álomvilág között, mikor a valóság már megszűnik, de az érzékelés még megvan, csak-hogy bizonyos könnyebb, megszépült formában. Ez a morphium-euphoria lényege és ahogy az orvos kezében teljhatalmú szer a morphin testi fájdalmak ellen, úgy sajátos ereje van a lelki szenvedések felfüggesztésére, sőt kellemessé változtatására is. A morphin-élvezésnek ez adja meg a nyitját. *Morphinistákká* — ahogy ennek a nagyszerű és ugyanakkor roppant veszélyes gyógyszernek rendszeres élvezőit nevezik — rendszeresen azok válnak, akik valamely testi szenvedés csillapítása céljából kaptak hosszabb időn át morphint és azt megszokván nem tudják nélkülözni. Vagy pedig azok, akik bizonyos lelki gyengeségek miatt képtelenek elviselni az étellel együttjáró megpróbáltatásokat és szenvedéseik enyhítésére nyúlnak meggondolatlanul a méreghez. Végül azok, akiknek *veleszületett igénye* van bizonyos, *különleges élvezetek* megszerzésére (méregigénylés, toxicomania) és ezt történetesen a mor-

phinnal elégitik ki, míg más hasonlók esetleg alkoholistákká változnak.

A morphin megszokását megmagyarázza főképpen azon sajátsága, hogy *élvezete szükségletet teremt a szervezetben*, mely csak további morphin élvezettel csilapítható, ki nem elégitése pedig egészen sajátságos rosszérzést, kifejezett szenvedést eredményez, mely miatt gyenge akaratú egyének — amilyenek épen a morphinisták szoktak lenni — képtelenek még rövidebb időre is nélkülözni a mérget. Egyébként a morphin élvezete *egyre nagyobb adagok bevitelére vezet*, minthogy a rendes mennyiség hamarabb nem képes elérni a kezdeti hatást. A szervezet annyira megszokja ezt az állandó mérget, hogy egyes morphinisták a más ember számára *halálos mennyiség sokszorosát* kénytelenek naponta magukhoz venni.

Természetesen, ez nem maradhat kár nélkül a szervezetre és az egyénre. A morphium-élvezés különben is *társadalmon kívül helyezi* rabját, amennyiben mesterségesen előidézett, tétlen elégedettsége elfordítja a világtól és munkaképessége a mérgezés nyomán rohamosan csökken, sőt elvész. A morphinista kijózanodásának kínzó perceiben észlelvén megállapíthatatlan letörését, újból a mérgezés megváltó mámorához folyamodik. Méregmentes állapotban a legkülönbözőbb fájdalmak kínozzák a különben is álmatlan, nyugtalan, szorongó morphinistát, melyek csak újabb morphinadagra szűnnek meg. Természetes, hogy ily egyéneknél elsekélyesedik az érzelmi és értelmi élet, megszűnik az akarat, elvesznek az ambíciók. A morphinizmusnak rendes következménye az ijesztő testi leromlás — gyenge táplálkozás, szobai életmód miatt, és ezt még súlyosbítja az anyagi leszegényedés. A morphin fogyasztás ugyanis súlyos adó, a morphin árusítását igen szigorú intézkedésekkel őrzik ellen, így ahoz — különösen a morphinisták által igényelt túlzott adagokban — csak *fekete úton*, vagyis nagy anyagi áldozatok árán lehet jutni. Természetes, hogy különösen nagyvárosokban a morphinnek fejlett „földalatti“ piaca van és a szerencsétlen fogyasztók mindenféle zsarolásnak alanyai.

A morphinisták vége rendszeren korai halál, általános leromlás, öngyilkosság vagy valamely fertőző betegség következtében, minthogy ezekkel szemben szervezetük a legcsekélyebb ellenállást sem tanúsítja. A morphinista egyén tehát *elveszett ember* úgy önmaga, mint családja és a társadalom szempontjából. Felelős társadalmi állásokban a titkos morphinisták veszedelmesek, minthogy képességeik és megbízhatóságuk csupán látszatnak mondhatók, erkölcsi

beszámíthatóságuk pedig *személyiségük szétesésével* párhuzamosan csökken.

A morphin élvezete többnyire *injekciós*-formában történik, mikor is az illető sajátmagának fecskendi be bőr alá a szert, többnyire a tisztasági intézkedések betartása nélkül, amivel ismét sok bajt szerez magának. A morphinizmus kezdete sokszor egybeesik orvosi, kórházi kezelésekkkel, mikor meggondolatlan kezelő személyzet ad alkalmat a méreg megszokására.

A morphinizmus mindamellett gyógyítható lehet. Gyógyítására csak *zárt intézetben* lehet vállalkozni úgynevezett *elvonókúra* formájában. Tapasztalat szerint erkölcsi érvekkel, rábeszéléssel nem lehet hatni morphinistákra, ehhez belátásuk és akaraterejük elégtelen. Sajnos, a legsikeresebb szanatóriumi kúra után is *gyakori a visszaesés*, minthogy az alapvető hibát: a méregigénylést és az akaratere hiányát a kezelés nehezen tudja befolyásolni kint a beteg mindennapi életében.

Hozzá kell tennünk, hogy az *ópium* élvezetének hasonló hatása és eredménye van. Ez azonban nálunk ritka. Bizonyos mértékig hasonló megszokási tüneteket okozhatnak a többi ópium-származékok is. (Codein, Dionin, stb.)

A morphinizmushoz sok tekintetben hasonló szenvedély a *kokainizmus*. Ősformájában az exotikus *Koka*-cserje leveleinek rágásából állott, Közép- és Délamerika benszülőttei a fáradtság és éhség érzésének elűzésére használták. Európában inkább a *kokain-dor* belélegzése szokásos, órron keresztül, hasonlóképpen euphorikus céllal.

A *kokain-euphoria* lényegesen különbözik a morphin-euphoriatól. Kellemes élénkség jellemzi, mely tevékenységre sarkal: testi és szellemi munkabírás és vállalkozó kedv mellé szokatlan testi ügyesség társul, éhség és fáradtság eltűnnek. Nagyobb mennyiségben általános, mozgékony izgalom következik, részszegséghez hasonló eltávolodás a valóságtól, végül féllálomszerű állapot, hallucinációkkal, reszketéssel, végül halálos kimerüléssel.

A kokainisták *az euphorianak éppen ezt a formáját keresik*. Minthogy a kokain *izgató és izgékonyaságot fokozó idegrém*, a nagyvárosok felfokozott élettempójában helytállani segíteni látszik, lelkiismereti és felelősségkérdések súlyát elveszi, kellemes öntudattal kiszinezett valótlanság-állapotot idéz elő. A szellemi fűrgeséget valamint a testi ügyességet pillanatnyilag fokozza, az észrevevés meggyógyulása útján. A szexuális képzeletet izgatja. Érthető [ezekből,

hogy a félvilág tagjai (prostituáltak, artisták, homosexuálisak stb.) között aránylag sok a kokainista. Férfiaknál — akárcsak a morphinin — a sexuális potencia zavarait idézi elő!

A kokain-élvezés *lélektanai alapja*: a *méregigénylés, ugyanaz, mint a morphiné*. Egészségügyi hátrányai gyorsan bekövetkeznek, *test leromlása*, valamint a *személyiség szétesése* nem várat sokáig magára. Zsarolásoknak, fekete-kereskedésnek éppen úgy áldozatai szoktak lenni a kokainisták, mint a morphinisták. Végük — *leromlás, öngyilkosság, fertőző betegségek* — szintén hasonló.

Gyógykezelésük szintén zárt intézetben, *elvonókúrával* történik, gyakori visszaesésekkel. A kokainisták egyébként éppen olyan értéktelen egyének, mint a morphinisták. Legtöbbször öröklésileg terhelt, széteső személyiségek, kikkel mindennapi életünkben ritkábban, kórházakban és börtönökben gyakrabban találkozhatunk és velük való bánásunkban az eredménytelenségnek, hálátlanságnak siralmas tapasztalataira lehetünk elkészülve.

Alkoholizmus és halálozás. Bandel németországi kutató megállapításai szerint a férfiak halálozási százaléka általában nagyobb mint a nőké. Véleménye szerint ez a különleges „férfihalálozás” szintén az alkoholfogyasztással függ össze. Azokban az országokban, melyekben a háború után az alkoholfogyasztás gazdasági okok folytán erősen megcsökkent, a férfiak halálozási arányszáma megjavult, míg Olaszországban és Spanyolországban, a kimondottan bortermelő két országban az arányszám rosszabbodott. Csak Angliában nem lehetett észlelni ezt a jelenséget, annak ellenére, hogy itt is csökkent az alkoholfogyasztás. Ennek az oka abban található meg, hogy Angliában az alkoholizmus a *nők között* is el van terjedve. Míg Poroszországban, Bajorországban és az Egyesültállamokban 7 férfihalálesetre egy nő jut, addig Angliában másfél férfihalálesetre jut egy női halál. Azokban az országokban, melyekben törvényes rendeletek vagy rossz termés erősebben korlátozta az alkoholfogyasztást, a férfiak különleges halálozási többlete alacsonyabb, mint más fajtánál. Ebből magyarázható, hogy az alkoholfogyasztás csökkenéseként észlelhető férfihalálozási csökkenés a zsidók között nem észlelhető. Abból a körülményből, hogy nős férfiak halálozási arányszáma alacsonyabb, mint az özvegyeké és elváltaké, ugyancsak az alkoholizmus hatására következtetnek. Emellett szól az a körülmény is, hogy azokban az időkben, melyekben az alkoholfogyasztás csökkent, ez a különbség elmosódottá vált. Az előbbi adatok igazolni mutatják azt a tényt, hogy a férfiak magasabb halálozási arányszámát elsősorban az alkoholizmusnak a férfiak között való nagyobb elterjedése okozza.

Milyen eszközök állnak a lelkészeknek rendelkezésére az alkohollal való visszaélés leküzdésére ?

1. Az egyházi egyesületekben előadások, a templomban a szószék (egy-egy alkalmas megtörtént esetnek felhasználása az alkohol káros következményének bemutatására.)

2. A vásár és ünnepnapok alkoholmentessé való kiépítése.

3. Gyermekeknek és fiatalságnak megnyerése az alkoholtól való tartózkodásra.

4. Hiltanórán ismételt bizonyítása, alkalmas eset kapcsán, az alkohol káros voltának.

5. A tanítói kar érdeklődésének felkeltése az alkoholtól való tartózkodás jelentőségére.

6. Munkaadó és munkás felvilágosítása az alkohol káros hatásáról.

7. A falusi nép legerősebb munka napjaiban figyelmeztessék az alkohol munkavégzés csökkentő voltára.

8. A falusiak figyelme hivassék fel, hogy a kocsma az otthon családi békéjének megrontója

9. Vendéglátáshoz szükségtelen bor, pálinka s egyéb ital.

10. Névnepok s egyéb családi ünnepek alkoholmentessé tétele.

11. A gyümölcs felhasználás és a gyümölcs nedvek használatának jelentősége.

12. Alkohol ellenes iratok (füzetek, oktató ismertetések, stb.) széles körű terjesztése.

13. A lelkészkar felfogásának átalakítása az alkohol-ellenes mozgalom érdekében.

14. Időnként nyilvános ima az istentiszteletek alatt az iszákosok megjavulásáért és az ők megmentésére hivatottak szerencsés munkálkodásáért.

15. A megrögzött és alkalmi ivók felelősségtudatának felkeltése.

16. Egyénenként való munka. A csavargó, megrögzött iszákosoknak közjótékonyági felsegítése (ellátás, alvó helyről való gondoskodás, tisztaság stb.) és lelki segítséggel való megjavítása.

A szappan olcsóbb mint – az orvosság !

„Égészségügyi Kalendárium“

Dr. FARAGÓ FERENC, Budapest

Hideg időben gyakran mondjuk a figyelmeztetést: öltözz fel, ha a szabadba mégy, mert meghűlsz és tüdőgyulladást szerzel. Ennek a figyelmeztetésnek van alapja, mert a tüdőgyulladást valóban sokszor hűlés idézi elő, jóllehet az oka tulajdonképpen fertőzés.

A *tüdőgyulladás* kórokozója csak górcsővel látható kicsiny csíra, az *ü. n. pneumococcus A* legszebb és legérdekesebb baktériumok közé tartozik. Olyan az alakja, mint a gyertyaláng és mindig párosan fordul elő. Tok veszi körül és újabb vizsgálatok szerint ennek a toknak igen nagy szerepe van a betegség keletkezésében. A new-yorki Rockefeller Intézet vizsgálatai derítettek fényt a tüdőgyulladás kórokozója, valamint a betegség gyógyítása és megelőzése dolgában. Kimutatták ugyanis, hogy a kórokozó csírának sok típusa körül csak egyesek okoznak betegséget, mások viszont ártalmatlanok. Nagyon érdekes az is, hogy bizonyos csoporthoz tartozó kórokozó a tüdőgyulladás mellett még más, mindig jellegzetes betegséget idéznek elő.

Nézzük meg miben nyilvánul meg a tüdőgyulladás? Talán sokan ismerik is a hirtelen fellépő első tüneteket, hidegrázást, oldalszúrást, rosszulétet, gyengeséget. Sokszor a betegség meghűléssel társul és ez a súlyosabb formája, mert a meghűlést igen gyakran elhanyagolják, lábon hordják és így az állandó lázas állapot teljesen megtöri a beteg ellenállását. A betegség időtartama aránylag nem hosszú, rendes körülmények között a láz 5—12 nap után nagyfokú izzadás kísérelében hirtelen leesik és ha szövődmény nem áll be, a beteg meggyógyul. A beteg állapotában történő ilyen hirtelen változás annyira jellegzetes a gyógyulásra, hogy az orvosok a betegség hetedik napjától kezdve szinte óráról órára várják ezt a fordulatot. Viszont máskor, ha a betegség rosszindulatú, vagy a szervezet ellenálló ereje csökkent, ez a fordulat nem következik be ilyen korán, csak később, avagy teljesen elmarad. Ez pedig azt jelenti, hogy a tüdőgyulladás idültté vált és gyógyulása is hosszabb ideig tart.

Szintén a new-yorki Rockefeller Intézet állapította meg, hogy a tüdőgyulladás lefolyását egy-két napra lehet megrövidíteni, ha már a betegség első óráiban a jelenlevő típusú kórokozóval készített

gyógysavót adnak a betegnek. A gyógysavó hatása rendkívül meglepő: a láz hirtelen leesik és a gyógyulás napok alatt bekövetkezik. Ez a jelenség is igazolja a tényt, hogy a tüdőgyulladás gyógyulása akkor történik meg, amikor a kórokozó ellenanyagai megfelelő mennyiségben képződtek a szervezetben és így ártalmatlaná teszik a kórokozót.

Hogyan előzzük meg a tüdőgyulladást? Szükséges tudni mindennek előtt, hogy hűlésünket ne hanyagoljuk el, mert a hűléssel kapcsolatban bekövetkező tüdőgyulladás mindig a legveszedelmesebb. Azt szokták mondani, hogy az a beteg, aki a hűléssel járó tüdőgyulladással fennjár és a saját lábán megy be a kórházba, az többé nem jön ki onnan. Tehát vegyük komolyan a meghűlést, fekdjünk le és hívjunk orvost. Emellett rendkívül vigyázzunk arra, hogy ne érintkezzünk közvetlenül a tüdőgyulladásos beteggel. A beteg váladéka ugyanis fertőz. A kórokozót azok is tovább tudják terjeszteni, akik tüdőgyulladásos beteget ápolnak. Nem kell külön hangsúlyozni, hogy a tüdőgyulladásból való felépülés után fertőtlenítsünk és gondosan tisztítsuk meg azokat a tárgyakat, amelyek a beteggel érintkeznek. Ne felejtjük el sohasem a tényt, hogy a tüdőgyulladás igen sok esetben halálosan veszedelmes betegség.

Az orvostudomány haladásával a betegségek gyógyítása mellett, egyre nagyobb tért hódít a megelőzés, az egészségvédelem. A szülészetben a megelőzést elsősorban a terhesvédelem szolgálja. Anya és csecsemővédelem egymással szorosan összefügg, egymástól el nem választható. A csecsemőhalandóság ellen irányuló hatalmas küzdelem azóta ért el kiváló eredményeket, amióta eszközei közé a terhesvédelmet is felvette. A terhességnek és szülésnek az ép és egészséges szervezetre káros hatása nincsen. Vannak azonban lapangó betegségek és olyan elváltozások, amelyekről eleinte nem tudunk, vagy jelentőséget nem tulajdonítunk nekik és olyankor éppen ezek okozhatnak súlyos betegséget a terhesség vagy a szülés alatt. Ilyen veszedelem sokszor két életet: az anyáét és a magzatét is fenyegeti. Ezért feltétlenül szükséges, hogy terhes asszony időnként orvossal vizsgálta magát, nemcsak a saját, de születendő gyermeke érdekében is. Az egyénen és családon túl természetesen a nemzetnek is érdeke, hogy az egészséges asszonyai egészséges gyermeket szüljenek. Ezért az egyén, család, de a közösségek, hatóságok is tartsák nemzeti érdekükből is kötelességüknek a terhes-anya és csecsemővédelem szolgálatait.

FRIGYESI JÓZSEF Dr.

A születendő gyermek neme

A würzburgi egyetemen néhány évvel ezelőtt a születendő gyermek nemének meghatározására olyan eljárást próbáltak meg, amely már 3000—4000 év előtti egyiptomi papirusokon van leírva. Az egyiptomiak a terhesség jelenlétét és a születendő gyermek nemét a következőképpen állapították meg: Bizonyos gabonafajok magvait földdel megtöltött edénybe helyezték el és naponta meglocsolták az asszony vizeletével. A csírázás gyorsaságából megtudták azt, hogy az illető nő anyai örömknek néz-e elébe és melyik nemhez fog tartozni gyermeke. A mai modern hormonkutatás szintén megállapította, hogy a vizeletből meg lehet állapítani a terhességet. (Ascheim Zondek-féle próba). A leendő anya vizelete bőséges nemi-hormonja miatt fiatal nőstény egereken a nemi érettség jeleit idézi elő. A nem terhes nő vizeletének ellenben nincs meg ez a jellegző hatása. Ehhez járult a hormon kutatás második eredménye, amely az említett régi egyiptomi receptet egyáltalában nem engedi lehetetlennek minősíteni. Söller professzor azt találta, hogy a nemi hormonok vagy az abban gazdag terhességi vizelet a növényekre fejlődést gyorsítólag hat. A leipzig-i női klinikán még azt is megállapította Küstner professzor, hogy a gabona szemek csírázására is gyorsítólag hatnak a nemi hormonok. A würzburgi gyógyszertani intézetben dr. Mangers az ősrégi recept II. részének — a születendő gyermek neme meghatározásának — tudományos alapot adott. Ha az árpa szemek gyorsabban csíráznak, mint a búza, leány lesz a gyermek. Ha az árpa növekedése lassul, vagy a búzáéval egyforma — fiút várhat a leendő anya. A kutató tudós állítása szerint a gyermek nemének előzetes megállapítása ily módon 80 százalékban sikerült.

A betegek itala. Italok fogyasztása az anyagcserét és a vérkeringést segíti és a testet mérgező anyagok eltávolítását mozditja hathatósan elő. Lázas betegeknek igen alkalmas üdítő ital a gyenge citromos, cukros tea. A betegeknek sokszor még az élelmiszernél is fontosabb az üdítő ital. A betegek szívesen isszák a különböző ízű gyümölcsnedveket, vagy befőtt levet. A kövekben (húgykő, epekő) szenvedő betegeknek igen lehet ajánlani az alma levét.

Miért előnyös a szövetkezés? A szövetkezeti összefogás megsokszorozza a társult tagok anyagi erejét és erkölcsi súlyát, amelyek segítségével kölcsönösen szolgálhatják egymás boldogulását és előhaladását!

KÖNYVSZEMLE:

Olasz Péter S. J. dr.: Gyermekkor, serdülőkor, nevelés. 292 l. Budapest 1938. Ara 180 Lei. Ez az értékes könyv bő összefoglalása a gyermek és ifjúság tanulmányi ismereteknek. Kiindulva a testi fejlődés menetéből, a lelki fejlődést mutatja be. Az ifjúsággal foglalkozó fejezetek először a rendes viszonyokat, majd a fogyatékosságokat tárgyalja. Külön-külön fejezetben a fiúk és a lányok lelki fejlődésében mutatkozó különbségeket ismerteti és ad a nevelésre irányítást. Ez az igen értékes könyv kincses bányája és megbízható útmutatója a gyermek és a serdülőkorra vonatkozó ismereteknek. A neveléstudomány e könnyvvel valóban nagy értékkel gyarapodott.

Dr. Schmidt Béla: A vérbaj. Hasznos könyvtár 22., 23. szám. 128 oldal, több rajzzal és képpel. Ára 12 Lei. A két füzet kimerítően tárgyalja mindazt, mit a vérbajról mindenkinek tudni kell.

Rozsondai Károly és Sümeghy József, Sopronbánfalva. Falutalulmány, Sopron 1937, 17 fénykép melléklettel, 13 rajzzal, 180 oldal. Ez tanulmány pedagógiai célú. A község rövid földrajzi áttekintése után a természeti viszonyokat, a község történetét, népességét, lelkületét, kultúráját, gazdasági életét ismerteti. Igen hasznos a könyv befejezése, mely a kutatások tanulságait foglalja össze. Érdekes, hogy azon néhány év alatt, mikor a falut tervszerűen figyelték, határozottan tapasztalható volt egy lényeges előrehaladás.

Örömmel közöljük, hogy néhai dr. Gergely Endre főmunkatársi helyét dr. Nagy András csikszeredai orvos vállalta. Kisérje közös munkánkat a jó Isten áldása!

Nyomdatechnikai körülmények kényszerítettek, hogy lapunk jelen számát kisebb terjedelemben adjuk ki. Kérjük olvasóink szíves megértő elnézését.

Maros-Vásárhelyi Szanatórium

TELEFON 111

Napi ellátási és ápolási díjak 100-, 200-, 300.- lei, III. osztályon 10 napra összes szanatóriumi költség 1,250.-, szülőknek 1,875., sebészeti betegeknek műtét esetén 2.500.- lei.

Röntgen, Quartz, Diathermia, Elektrokardiograph.

Bél- és gyógyfürdők
Betegvizsgálat és felvétellel egész napon át.

Lelkesi hivatal által igazolt szegény betegek díjtalan orvosi tanácsban, gyógykezelésben, szükség esetén műtétben részesülnek.

Szabad orvosválasztás

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Budapest

székesf. gyógyfürdői és gyógyforrásai

Szent Gellért gyógyfürdő és szálló

Budapest. I. Szt. Gellért-tér 1

47 C^o-os radioactiv hőforrások. Előrangú gyógyszálló, a fürdővel közvetlen kapcsolatban

Szent Imre gyógyfürdő

Budapest I. Hadnagy u. 8-10.

Gyógyít rheumát, köszvényt, idegfájdalmat érelmeszesedést, anyagcseremegbetegedéseket

Széchenyi gyógyfürdő

Budapest — Városliget

970 m. mélységből feltörő 74 C^o-os hőforrás.

Rudas gyógyfürdő

az Erzsébet-híd budai hídfőjénél

43—47 C^o-os, erősen radioactiv gyógyforrások.

Ivókúrák

az Erzsébet-híd budai hídfőjénél fakadó hőforrások vizével

HUNGÁRIA-FORRÁS, KÉNES-FORRÁS, RADIUMOS-FORRÁS

ERDÉLYI SZEMLE,

a magyar kisebbségi élet legrégebb irodalmi, tudományos és társadalomszemléleti lapja.

Felelős szerkesztő: S. Nagy László. Munkatársai: Erdély legkiválóbb írói, tudósai, közéleti férfúi.

**Szerkesztőség és kiadóhivatal Cluj, Calea
Marechal Foch 13.**

Kedvezményes előfizetési ára lelkészeknek, tanítoknak, kis tisztviselőknek évi 200 lei.

„Erdélyi Múzeum“

Az Erdélyi Múzeum Egyesület kiadásában jelenik meg évenként 12 számban. A folyóirat az E.M.E. bölcsészeti-, nyelv- és történettudományi, természettudományi, jog és társadalomtudományi szakosztályának hivatalos lapja.

Előfizetési ára nem tagoknak 400 lei. Megrendelhető az „Erdélyi Múzeum“ kiadóhivatalában Cluj, Strada Baron L. Pop. 5. szám

BCU Cluj / Central University Library Cluj

**Államilag ólomzárolt here, lucerna, szarvaskerep,
baltacin, ecendorfi sárga-, vörös-
és cukorrépa, valamint**

fűmagok és az összes takarmány és kerti magvak

kicsinyben és nagyban haphatók

MOLNÁR FERENC

üzletében, Târgu-Mureș Piața Reg. Ferdinand 58. Telefon No. 285.

Hitelképes egyének őszi fizetésre is vásárolhatnak. Miniszterileg engedélyezett mag-árusítás.

Ha családja és saját egészsége kedves

akkor fogyasszon kizárólag

A Gazdasági és Hitelszövetkezetek Szövetségének

Tg.-Mureși Tejfeldolgozó Telepén készített

páztörőzött laboratóriumi ellenőrzéssel,

dán eljárás szerint készített

CSEMEGE VAJAT

Megrendelhető: Transylvánia Vajgyár Tg.-Mureș Str. Brațianu 37—39.